

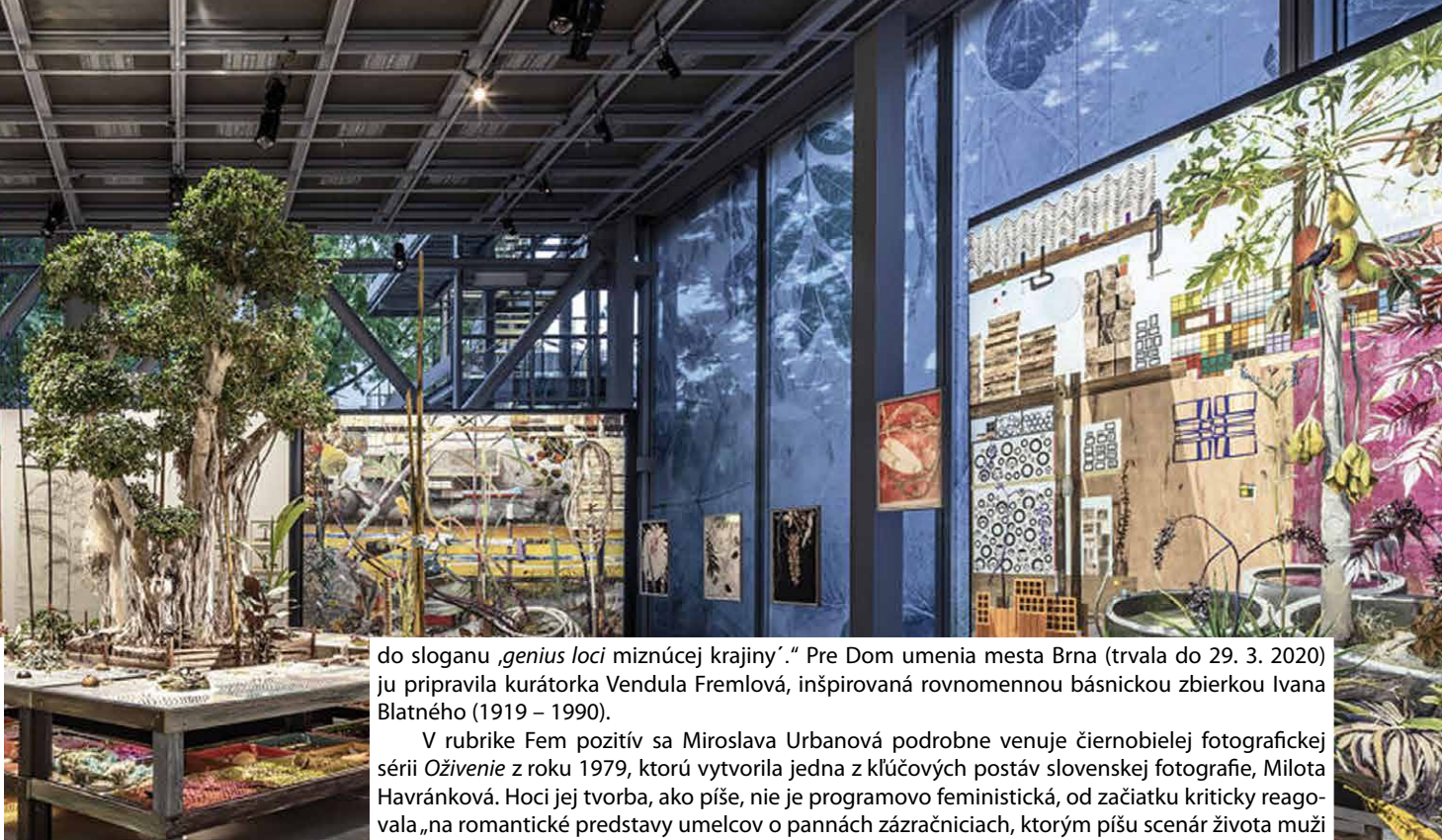
JANA GERŽOVÁ

Začiatkom januára 2020 sa v parížskom sídle Fondation Cartier pour l'art contemporain skončila výstava s jednoduchým názvom *Stromy / Trees*. Pripravila ju trojica kurátorov Hervé Chandes, Isabelle Gaudefroy a Bruce Albert, antropológ, ktorý s Nadáciou spolupracoval už v roku 2003 na výstave *Yanomami¹ – Duch lesa / Yanomami – Spirit of the Forest*. Obidva projekty, každý iným spôsobom, sa pokúsili cez fenomén lesa radikálne zmeniť náš pohľad na konvenčne chápanú prírodu. To čo ich spájalo bola fascinujúca spektakulárna prezentácia stierajúca hranicu medzi umelým artefaktom – obrazom, sochou a filmom, ktoré prírodný svet zaznamenávali, opisovali a interpretovali, a samotným lesom, ktorý tu vystupoval nielen ako objekt záujmu, ale aj ako subjekt so špecifickými kognitívnymi schopnosťami vrátane procesov učenia a pamätania. Idea vyhladávať umelecké projekty, ktoré dokladajú, že tento obrat od nemej prírody k subjektu s vlastným hlasom nie je ojedinelý, vznikla skôr, ako nás zachvátila pandémia koronavírusu, ale hlbší zmysel získala až v súčasnosti.

Blok príspevkov uvádzame krátkou úvahou mapujúcou meniaci sa vzťah súčasných umelkýň, umelcov a kurátorov k prírode, ktorý je analyzovaný v širšom kontexte postantropocentrického myslenia. Spolu s najmladšími je tu prezentovaná aj tvorba autorov, ktorí svoj vzťah ku krajine tematizujú od šesťdesiatych rokov minulého storočia, ako napríklad český autor Miloš Šejn (nar. 1947). Ako kľúčový text sme vybrali preklad fascinujúceho dialógu medzi dnes osemdesiatdvaročným francúzskym botanikom a biológom Francisom Hallém, špecialistom na tropické dažďové pralesy, a filozofom Emanuelom Coccim, ktorý vznikol v rámci výstavy *Stromy / Trees*. Blok príspevkov pokračuje recenziou Jozefa Cseresa veľkolepej výstavy u nás neznámej austrálskej umelkyne Janet Laurencovej (nar. 1947), ktorá sa viac než 30 rokov zaujíma o prírodu, prepojenie jej všetkých prvkov – stromov, rastlín, zvierat, minerálov, vytvárajúc multimediálne inštalácie vzbudzujúce silné emócie. Takou bolo *Divadlo stromov / Theatre of Trees* vytvorené pre jej samostatnú výstavu *After Nature* v Múzeu súčasného umenia v austrálskom Sydney (2019), o ktorej Jozef Cseres referuje. Na sériu tematicky previazaných príspevkov voľne nadväzuje profil mladej slovenskej maliarky Žofie Dubovej (nar. 1991), ktorej tvorbu bytostne prepojenú s krajinou mapuje rozhovor pripravený Barborou Komarovou. V téme, ktorú sme v aktuálnom čísle časopisu Profil otvorili, by sme radi pokračovali. Do budúceho čísla je pripravená recenzia výstavy *Staré bydliská / Stará bydlíšte* z pera Jozefa Cseresa, o ktorej hovorí, že by sa „dala zhrnúť

¹ Americkí Indiáni, ktorí žijú na odľahlom území povodia rieky Orinoco v južnej Venezuele a na najsevernejšom výbežku povodia riek Amazonky v severnej Brazílii.

do sloganu „genius loci miznúcej krajiny“.“ Pre Dom umenia mesta Brna (trvala do 29. 3. 2020) ju pripravila kurátorka Vendula Fremlová, inšpirovaná rovnomennou básnickou zbierkou Ivana Blatného (1919 – 1990).

V rubrike Fem pozitív sa Miroslava Urbanová podrobne venuje čiernobielej fotografickej sérii *Oživenie* z roku 1979, ktorú vytvorila jedna z kľúčových postáv slovenskej fotografie, Milota Havráňková. Hoci jej tvorba, ako píše, nie je programovo feministická, od začiatku kriticky reagovala „na romantické predstavy umelcov o pannách záračniciach, ktorým píšu scenár života muži alebo osud, nie však žena samotná“. Tu analyzované dielo je modelovým príkladom emancipácie ženského subjektu cez žáner autoportrétu.

Jozef Cseres, zasvätený znalec tvorby Marcela Duchampa, napísal prehĺbenú recenziu jeho nedávnej monografickej výstavy, ktorá sa minulý rok pod názvom *The Essential Duchamp* uskutocnila v Art Gallery of New South Wales v Sydney. Venuje sa podrobnej analýze konkrétnych vystavených prác, ktoré dopĺňa zaujímavými historickými súvislosťami vrátane meniacich sa postojov k jeho tvorbe, čo ilustruje na dešpekte Clementa Greenberga k Duchampovým avantgardným gestám. Ohlas Duchampovej tvorby v domácom kontexte mapuje text o tvorbe Ladislava Čarného, ktorý je fragmentom väčšej štúdie napísanej pre pripravovanú monografiu autora.

Posledný blok príspevkov sme prepojili kľúčovými slovami: umenie – trh – komodifikácia kreativity. Uvádza ho štúdia Gabriely Kisovej reagujúca na spor medzi reprezentantmi populistickej vízie umenia, ktoré by podľa nich malo viac vychádzať v ústrety záujmom verejnosti, a ich odporcami. Dávne napätie ťahajúce sa dejinami umenia zasadzuje Kisová do súčasnosti, opierajúc sa, okrem iného, i o publikáciu *Nový duch kapitalizmu* renomovaných sociológov Luca Boltanského (1940) a Ève Chiapellovej (1965), ktorá vyšla vo francúzskom origináli v roku 1999 a o niečo neskôr aj v nemeckom (2003) a anglickom (2005) preklade. Veronika Vaculová Repová, absolventka dejín a teórie umenia na Trnavskej univerzite v Trnave (2014), recenzuje publikáciu Niny Gažovičovej *Trh nikdy nespí* (2019), ktorá je prepracovanou verziou jej dizertačnej práce. I keď v podtitule sa zdôrazňuje, že ide o analýzu vzniku slovenského trhu s umením po roku 1989, zaujímavé informácie ponúka prvá kapitola zaoberaná na paradoxy obchodovania s umením v socializmom Československu. Záver časopisu patrí úvahe Milana Bočkaya, významného maliara, esejistu a pedagóga, na tému ceny a hodnoty umenia, dvoch kategórií, medzi ktorými neexistuje priama úmera.

Pohľad do výstavných priestorov projektu *Stromy*. Fondation Cartier pour l'art contemporain, Paríž, 2019. © Luiz Zerbini. Picture © Luc Boegly.